

Zelei Miklós lelki üdvéért szólaltak meg a harangok

Kiskunhalason, a Szilády Áron Református Gimnázium dísztermében, a Szilády Áron Társaság ünnepi ülésén Zelei Miklós (1948–2021) újságíróra, a város szülöttére emlékeztek a magyar kultúra napja alkalmából. Az In memoriam Zelei Miklós című rendezvény vendége az egykori szerzőtárs, Gazsó L. Ferenc újságíró volt.

Tapodi Kálmán

kalman.tapodi@mediaworks.hu

KISKUNHALAS Az 1993-ban alapított Szilády Áron Társaság nevében Lukács László elnök köszöntötte az egybegyűlteket, majd a Kiskunhalasi Református Egyházközség elnök-lelkésze, Bocskorás Bertalan adott elgondolkodtató lelki útavalót.

– Zelei Miklós idén novemberben lenne 76 éves. Több mint két évvel a halála után még mindig nehéz nekem múlt időben beszélni róla, mert az eszemben és a lelkemben jelen időben hordozom – kezdte a visszaemlékezését Gazsó L. Ferenc, aki felidézte azt is, hogy a Zelei fivérek gyerekkora egy „forgószínpadon” zajlott. Édesapjuk, Zelei Dezső és a kommunista hatalom sosem tudták megkedvelni egymást, a postamester urat amint tanját vert valahol, családjával együtt azonnal áthelyezték máshová. Szeged, Kiskunmajsa, Mezőkovácsháza – sorjáztak az állomáshelyek, és a két Zelei fiúnak örökös költözéssel, barátságvesztésekkel telt a gyerekkora.

Zelei Miklós az elhangzottak szerint a gimnáziumban „finoman szólva sem volt éltanuló”, több időt töltött az életiskolában és a könyvtárban, mint az alma materében. Aztán mégis a tudás-szomj győzött a csavargás felett. A szegedi tanárképző főiskolán szerzett diplomát magyar–orosz szakon. Gazsó L. Ferencel a Magyar Hírlapnál találtak egymásra.

A Szilády Áron Társaság ünnepi ülésén Zelei Miklósról emlékeztek

A szerző felvétele

– Temérdek riportot és aztán hét közös könyvet követünk el együtt. Tényfeltáró szociográfiák egytől egyig. A Kádár-korszak végelgyengülésének idején születtek, azokban az években, amikor Nagy Lajos kifejezésével élve, az életszakmában lenni és látszani még nagyon jó volt. Sorra dőltek a tabuk, az emberek felfokozott várakozással figyelték a sajtót és a tényírodalmat, mert előbb a sorok között, aztán már egyre nyíltabban megjelent, amiről korábban pusmogni sem volt szabad. Bejártuk a Kárpát-medence magyar világát. Hivatalosan csak sofőrös Volgával mehettünk riportra. Mindig időre érkezett Zoli, a rólunk jelentő gépkocsivezető. Uri kiszállás, szoros megfigyelés mellett. Nem szegte kedvünk, és el se tudott választani a mi-einktől, akikről a történetek szóltak. Tényfeltáró riport. Ez a műfaj megnevezése, sosem hittük volna a rendszerváltás lázas éveiben, mikor félni is elfelejtettünk, hogy sokáig az utolsó mohikánjai leszünk. A tényfeltárás ugyanis a globális világban bizonytalan ideig

szünetel. Aztán rátaláltunk a túlfeszített igazságkeresőkre, a szocialista politikai pszichiátria kezelteire. Ha öt-hat évvel korábban fedezzük fel őket, a szobatársaik lettünk volna, s nem az Örjítő mandragóra írópárosa – idézte a közös munkákat Gazsó L. Ferenc.

Az emberek felfokozott várakozással figyelték a sajtót.

– A halasiak figyelméért, szeretetéért csengő arannyal fizetett A halasi norma című művével. Nagy Szeder Istvánt a rendszerváltó időkben Lakiteleken ismertük meg. A mérnök úr meghívott bennünket a halasi házába, ott avatott be a demokratikus politikaszervezés és választás zseniális modelljébe, és az ötvenhatban történetbe – eleve-nítette fel a Kiskunhalas kiválóságához kötődő kapcsolatokat Gazsó L. Ferenc, aki hozzátette: örömmel tölti el, hogy a város megbecsüli és ápolja Nagy Szeder István emlékét.

– Zelei lírikusként kezdte az írói pályafutását, amit három verseskötet igazol. Tizennégy drámája többnyire ledobja magáról a hagyományos dramaturgia kötőfékjét. (...) Több kiütetessel ismerték el a munkásságát, köztük olyan jelentőségekkel is, mint a Magyar Érdemrend lovagkeresztje vagy a Külhoni Magyarokért díj. József Attila-díjra azonban az adományozók figyelméből nem futotta. Én úgy gondolom, hogy az a harangzó a két Szelmencen, vagy a szeretetteljes figyelem, mely ma idehozott engem Kiskunhalasra méltatni őt, felér egy József Attila-díjjal. Idén, a költészet napján lakóhelyén, a budapesti Őrmezőn az önkormányzat szobrot állít a tiszteletére – mondta el Gazsó L. Ferenc.

„Egy tikkasztó nyári napon, kilencvennégy táján, miközben sebesen folydogált a nemzeti vagyon kifelé a hazából, Zelei Miklós barátom rátalált arra a magyar falura, ahol két időzőna működik. Nagyszelmenc az Európai Unió, Szlovákia része. Kisszelmenc ellenben Uk-

rajna, ahol kijevi az időszámítás. Szelmenc maga a velünk élő történelem. Az első világháború utáni határváltozások eredményeként egyszer csak két falu lett: Kis- és Nagyszelmenc, mert épp a főutcat vágta ketté a határ. Gondoljanak bele: a ház az egyik, a pajta a másik országban. Közte három emberről magas szögesdrót. A Dél-Felvidék és Kárpátalja visszacsatolásakor mindkettő Magyarországhoz került. A második világháború után az egyik Csehszlovákiához, a másik a Szovjetunióhoz. Ezeknek az államoknak a széthullását követően pedig Szlovákiához, illetve Ukrajnához. Erről az abszurd helyzetről, az ott élők kálváriájáról szól a Kettézárt falu, mely négy kiadást ért meg” – emlékezett vissza Gazsó L. Ferenc, aki felidézte, hogy Zelei Miklós attól kezdve két évtizeden át dolgozott a két Szelmenc egyesítésén. Szövetségeket gyűjtve elvitte az ügyet Washingtonig, ahol kongresszusi meghallgatást rendeztek, tanúként beidézve őt és a két Szelmenc polgármesterét. „A szelmenci tabló Miklós színpadra írta. Zoltán újrateremtve című darabját Vidnyánszky Attila rendezte a Nemzeti Színházban, és a beregszászi társulat tagjai adták elő, akik pontosan tudták a kimondott szavak helyi értékét. A két Szelmenc közötti határt – mikor máskor? – 2005 karácsonya előtti napon nyitották meg. Mégis, sokan ott voltunk. Nem túlzás, hogy Miklós történelmi érdeme elvitathatatlan ebben. Pár hónapja jött a hír, hogy Kisszelmencen a határhoz vezető utcát Zelei Miklósról nevezték el. Nem tudjuk, hogyan intézték a helybeliek az orosz–ukrán háború kellős közepén, de megtették, szép csöndben, avatőünnepség és nyilvánosság nélkül. Csak így sikerülhetett. Mikor 2021 novemberében, maszk mögé bújva együtt imádkoztunk Miklós lelki üdvéért, a két Szelmencen egy időben szóltak a harangok.”